

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

คู่มือการปฏิบัติงานด้านการจัดการความรู้
(Knowledge Management Work Manual)

โดย

คณะกรรมการจัดการความรู้วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ฝ่ายแผนและพัฒนา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานด้านการจัดการความรู้ (KM Work Manual) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) มีวิธีการจัดการความรู้ในทิศทางเดียวกัน ปฏิบัติได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นระบบ และต่อเนื่อง ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในการจัดการความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คู่มือฉบับนี้ ระบุขั้นตอนและรายละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นการปฏิบัติงานจนถึงสุดกระบวนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยกระบวนการและวิธีการดำเนินการจัดการความรู้ ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างหรือหาความรู้ การจัดการความรู้เป็นระบบ การกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสกัดความรู้ การเรียนรู้/นำความรู้ไปปฏิบัติ

คณะกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โดยฝ่ายแผนและพัฒนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคณะ/หน่วยงานในการประยุกต์ใช้และจัดทำแผนการจัดการความรู้ของตนเอง ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

คณะกรรมการจัดการความรู้วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ฝ่ายแผนและพัฒนา

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	3
ส่วนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้	8
ส่วนที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการความรู้	12

ส่วนที่ 1 บทนำ

วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของการจัดการความรู้ (KM) สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการประเมินผลการปรับปรุงคุณภาพการจัดการความรู้ (KM) ของหน่วยงาน เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ขอบเขตของกระบวนการจัดการความรู้

คู่มือนี้นำเสนอแนวการปฏิบัติที่ครอบคลุมขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการจัดการความรู้ (KM) ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นการปฏิบัติงานจนถึงสิ้นสุดกระบวนการปฏิบัติงาน โดยระบุขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย คำจำกัดความของการจัดการความรู้ (KM)

การจัดการความรู้ในองค์กร หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่า เป็นความรู้แบบนามธรรม
2. ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

แนวคิดในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Action Plan) ตามคู่มือฉบับนี้ ได้นำแนวคิดเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) และกระบวนการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process) มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan)

ขอบเขต KM หรือ KM Focus Area หมายถึง กระบวนการ หรือ Work Process ของหน่วยงาน ตามอำนาจบทบาทหน้าที่

เป้าหมาย KM หรือ Desired State หมายถึง ความรู้ที่จำเป็นต้องมีหรือนำไปใช้เพื่อปฏิบัติงานในกระบวนการ หรือ Work Process

เครื่องมือในการจัดการความรู้ (KM Tools)

การจัดการความรู้ประกอบด้วยกระบวนการหลัก ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ สุดท้ายคือ การเรียนรู้ และเพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เครื่องมือหลากหลายประเภทถูกสร้างขึ้นมานำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ช่วยในการ “เข้าถึง” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Explicit มักเป็นแบบทางเดียว 2) เครื่องมือที่ช่วยในการ “ถ่ายทอด” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Tacit อาศัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก โดยสามารถจำแนกเครื่องมือในการจัดการความรู้ได้ ดังนี้

1. ชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice - CoP) คือ กลุ่มคนที่มาจากกลุ่มงานเดียวกันหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน รวมตัวกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องที่มีความสนใจร่วมกัน
2. ทีมข้ามสายงาน (Cross-Functional Team) คือ การจัดตั้งทีมงานหรือคณะทำงานเพื่อมาทำงานร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กำหนดขึ้นภายใต้ความเชื่อที่ว่าการทำงานในแต่ละเรื่องต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหลายๆ ด้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำงานร่วมกัน จึงจะประสบความสำเร็จ
3. การทบทวนสรุปบทเรียน (After Action Review - AAR) คือ การร่วมกันทบทวนกระบวนการทำงานแต่ละขั้นตอน เพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินการ ซึ่งในการทบทวนนั้น อาจได้ค้นพบวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และแนวทางการปรับปรุงให้เกิดผลงานที่ดีขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องทำการสรุปบทเรียนทุกครั้ง เมื่อเสร็จกระบวนการทำงานที่สำคัญแต่ละขั้นตอน รวมถึงเป็นการตรวจสอบระดับของการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย
4. เวทีเสวนา/สุนทรียสนทนา (Dialogue) คือ การจัดกลุ่มพูดคุยกันเพื่อเอาสิ่งดีๆ ที่แต่ละคนมีอยู่ในตัวเองหรือในการปฏิบัติออกมาโดยไม่ซีตงที่ชัดเจนมากเกินไป มีเพียงการกำหนดประเด็นกว้างๆ ในเรื่องที่จะสนทนากัน ไม่รู้คำตอบสุดท้ายคืออะไร ไม่กำหนดเวลาสนทนาของแต่ละคน เปิดกว้างด้านเวลาสถานที่ บุคคล และเปิดกว้างทางใจของทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมกัน บรรยากาศสบายๆ บรรยากาศเชิงบวก
5. เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) คือ การให้หรือขอรับคำแนะนำหรือประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากบุคคลหรือหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน
6. การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action Learning) คือ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยสามารถพัฒนาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้
7. การสอนงาน (Coaching) คือ การถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าหรือรุ่นพี่ที่มีผลงานดีมาแนะนำสอนให้คนที่มาใหม่หรือคนที่ต้องการเรียนรู้ได้ปรับปรุงวิธีการทำงาน
8. พี่เลี้ยง (Mentoring) คือ การให้คนทำงานที่อยู่คนละฝ่าย/กลุ่มงาน/แผนกหรือแผนกเดียวกันก็ได้มาช่วยแนะนำวิธีการทำงาน ช่วยเหลือสนับสนุน คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ มักใช้ในการเรียนรู้ในกลุ่มผู้บริหารหรือผู้ที่กำลังก้าวไปเป็นผู้บริหาร

9. การเรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา (Lesson Learned) คือ การเรียนรู้โดยอาศัยข้อมูลความสำเร็จและความผิดพลาดจากการดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางในการวางแผนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดหรืออย่างน้อยไม่เกิดความผิดพลาดในประเด็นที่เคยผิดพลาดมาแล้ว

10. แฟ้มงานเพื่อการพัฒนา (Portfolio) คือ การบันทึกผลงานดีๆ นวัตกรรมในการทำงาน คำชื่นชม ความภาคภูมิใจทั้งระดับบุคคล ระดับแผนกหรือระดับองค์กร เรียกอีกอย่างว่าบัญชีความสุข

11. การถ่ายทอดความรู้โดยการเล่าเรื่อง (Storytelling) คือ การถอดความรู้ฝังลึกโดยการมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้หรือมีวิธีการทำงานที่ดีมาเล่าให้คนอื่น ๆ ฟังว่าทำอะไรอย่างไร ผู้เล่าจะเล่าให้เห็นการปฏิบัติ ใช้ภาษาเชิงปฏิบัติจริง และมีการบันทึกเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

12. การศึกษาดูงาน (Study tour) คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นโดยเข้าไปดูสถานที่จริง การปฏิบัติจริง เพื่อให้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานได้

13. เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum) คือ การจัดการประชุมหรือกิจกรรมอย่างเป็นทางการลักษณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดพื้นที่ให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสพบปะพูดคุยกัน เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การสัมมนาและการประชุมทางวิชาการที่จัดอย่างสม่ำเสมอ

14. แหล่งผู้รู้ในองค์กร (Center of Excellence - CoE) คือ การกำหนดแหล่งผู้รู้ในองค์กรให้สามารถติดต่อสอบถามผู้รู้ได้

15. ฐานความรู้ (Knowledge Bases) คือ การเก็บข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่องค์กรมีไว้ในระบบฐานข้อมูล และให้ผู้ต้องการใช้ค้นหาข้อมูลความรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต หรือระบบอื่นๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง

16. Intranet, Web คือ ระบบเครือข่ายสื่อสารที่รองรับสำหรับการจัดเก็บองค์ความรู้ที่ทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายจากทุกที่ ทุกเวลา

17. Webblog คือ เครื่องมือสื่อสารรูปแบบ 2 ทาง ที่สะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร อาจเป็นการประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงาน ฯลฯ

18. IQCs (Innovation & Quality Circles) คือ กลุ่มที่พัฒนามาจากกลุ่ม QCs (Quality Circles) ซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะมาจากต่างหน่วยงานหรือต่างระดับในองค์กรหรืออาจจะมาจากต่างองค์กรก็ได้ กลุ่ม IQCs จะรวมตัวกันเพื่อค้นหาวิธีการที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานต่างๆ การทำกลุ่ม IQCs นี้จะเป็นการระดมสมองเพื่อกำหนดแนวคิดต่างๆ ที่หลากหลายในการพัฒนาองค์กรตามหัวข้อเรื่องที่ตั้งไว้และค้นหาทางเลือกที่ดีที่สุด ช่วยแก้ปัญหาในการทำงานของหน่วยงานหรือองค์กร

19. สภากาแฟ (Knowledge Café) คือ การเล่าเรื่องพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนั่งรับประทานกาแฟในเรื่องงานที่สนใจและงานที่เกิดปัญหาเพื่อแสวงหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข

20. การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) คือ การย้ายบุคลากรไปทำงานในหน่วยงานต่างๆ ซึ่งอาจอยู่ภายในสายงานเดียวกันหรือข้ามสายงานเป็นระยะๆ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลในการกระตุ้นให้เกิด

การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของทั้งสองฝ่าย ทำให้ผู้ถูกสับเปลี่ยนงานเกิดการพัฒนาทักษะที่หลากหลายมากขึ้น

21. วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ การเรียนรู้จากวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้นๆ เพื่อใช้เป็นต้นแบบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นระบบบริหารเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด

ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ (Key Success Factors)

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ (Key Success Factors) ของการจัดการความรู้ในองค์กรอาจได้จากการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของหน่วยงานต่างภายในองค์กร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานตนเองได้โดยอาจมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารการจัดการความรู้ในองค์กร ควรมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมระดมสมองผู้บริหาร หรือการประชุมจัดทำแผนยุทธศาสตร์

2. จิตอาสา การดำเนินการจัดการความรู้ในองค์กร องค์กรควรส่งเสริมและพัฒนาการทำงานแบบจิตอาสา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีความตั้งใจและสนใจในการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานจัดการความรู้

3. สร้างทีมขับเคลื่อน เพื่อให้การดำเนินการจัดการความรู้ในองค์กรมีการขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างต่อเนื่อง องค์กรควรมีการกำหนดทีมผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการความรู้ เพื่อขับเคลื่อนการจัดการความรู้ขององค์กร ตลอดจนควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในพื้นฐานการจัดการความรู้ในองค์กรและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่สามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้ เช่น การอบรมบุคลากรเพื่อทำหน้าที่คุณอำนวย (Knowledge Facilitator) คอยอำนวยความสะดวกและกระตุ้นการดำเนินการจัดการความรู้ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้องค์กรเกิดการก้าวกระโดดจนถึงระดับการนำองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุด

4. กระบวนการคุณภาพ PDCA (Plan/Do/Check/Act) เพื่อให้การดำเนินการจัดการความรู้ในองค์กรเกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ควรทำหลักการ PDCA (Plan/Do/Check/Act) มาใช้ในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ของการจัดการความรู้ในองค์กร เริ่มตั้งแต่มีกระบวนการวางแผน การจัดการความรู้ มีการปฏิบัติตามแผน มีการนำองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ มีการวิเคราะห์ปรับปรุงการดำเนินงาน มีคณะทำงานติดตามอย่างจริงจัง มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหาร และบุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง และมีคณะกรรมการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหา

5. การเปิดใจยอมรับ เพื่อให้บุคลากรเปิดใจยอมรับการดำเนินการจัดการความรู้ และสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กรของบุคลากรองค์กรอาจดำเนินการได้โดยการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสอดแทรกกิจกรรมการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่น Before Action Review (BAR) และ After Action Review (AAR) เป็นต้น

6. การมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร และหน่วยงานภายนอกองค์กร ควรจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่สนใจเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งเปิดรับฟังความคิดเห็น

7. การสร้างบรรยากาศ ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรซึ่งอาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมสภากาแฟ การเปลี่ยนสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำเทคนิค Edutainment มาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการเสริมสร้างบรรยากาศใหม่ให้เร้าใจ เป็นต้น

8. การจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์กรควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum) เพื่อสกัดขุมความรู้ออกมาจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และบันทึกไว้ใช้งานต่อ และเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice Cop) การเล่าเรื่องแบบ SST (Success Story Telling) กระบวนการสนทริยสนทนา (Dialogue) เป็นต้น

9. การให้รางวัล ยกย่องชมเชย เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกๆระดับ โดยข้อควรพิจารณา ได้แก่ ค้นหาความต้องการของบุคลากร, แรงจูงใจระยะสั้นและระยะยาว, การบูรณาการกับระบบที่มีอยู่, ให้รางวัล ยกย่อง ชมเชย อาจทำได้โดยการประเมินผลงาน, การมอบโล่รางวัลหรือเกียรติบัตรหรือจัดให้มีเงินรางวัลพิเศษ เป็นต้น

10. การจัดเอกสารประกันคุณภาพ (QA Document) เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการความรู้ในองค์กรสามารถตรวจสอบและประกันคุณภาพได้ ควรเก็บรวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบ เช่น จดหมายเวียนประกาศใช้แผนดำเนินงาน การถอดบทเรียน คู่มือการจัดการความรู้ การจัดเก็บเอกสารที่เป็นคลังความรู้ ทั้งนี้อาจใช้ซอฟต์แวร์มาช่วยในการบริหารจัดการ เป็นต้น

11. การสื่อสารภายในองค์กร ควรทำการสื่อสารกับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรทุกคน ทุกๆระดับ สามารถติดตามข้อมูล ข่าวสารการดำเนินการจัดการความรู้ในหน่วยงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจดำเนินการได้โดยการจัดทำวารสาร/จุลสารการจัดการความรู้ การจัดทำเว็บไซต์ การจัดการความรู้ การจัดทำบันทึกบทความของตนเอง (Personal Journal) ลงบนเว็บไซต์ หรือ web blog ซึ่งมีเครื่องมือหรือซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการเขียน Blog ได้มากมาย เช่น Word Press หรือ Movable Type เป็นต้น

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Process)

1. **คน** เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2. **เทคโนโลยี** เป็นเครื่องมือให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งการนำความรู้ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น

3. **กระบวนการความรู้** เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และเกิดนวัตกรรม

องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล

ส่วนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

1. ดำเนินการจัดการความรู้ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ให้เป็นไปตามระบบและกระบวนการของการจัดการความรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวิทยาลัย เป็นไปตามปณิธาน วิสัยทัศน์และพันธกิจของวิทยาลัย

2. กำหนดเป้าหมายและประเด็นความรู้ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ในการดำเนินการจัดการความรู้เป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อให้ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยมีการดำเนินการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบและเกิดองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ

3. เป็นแกนนำในการประสานงาน ขยายผลการจัดการความรู้ของหน่วยงาน และจัดทำแผนการจัดการความรู้ของวิทยาลัยประจำปีการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการความรู้ของวิทยาลัย และเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงานให้สอดคล้องกับการจัดการความรู้ของวิทยาลัย

4. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากการดำเนินการจัดการความรู้ของทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำความรู้ไปใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน

4. กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน และรวบรวมข้อมูล รวมถึงรายงานผลการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ต่อที่ประชุมผู้บริหารและสภาวิทยาลัยทราบ และนำข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาจากที่ประชุมมาพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการความรู้

นโยบายด้านการจัดการความรู้วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จากปณิธาน (Pledge) ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่ว่า “การสร้างชุมชนให้เป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” วิทยาลัย ต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในองค์กรให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรต้องถือปฏิบัติ เพื่อค้นหาความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรนำมาพัฒนาให้เป็นองค์ความรู้ มีการถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อตอบสนองการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารวิทยาลัย ดังนั้น วิทยาลัยโดยคณะกรรมการจัดการความรู้ของวิทยาลัยได้กำหนดพันธกิจ ยุทธศาสตร์ และนโยบายในการดำเนินการจัดการความรู้ของวิทยาลัย ดังนี้

พันธกิจจัดการความรู้ (NTC KM Mission)

1. สร้างระบบการจัดการความรู้ให้เป็นวัฒนธรรมองค์กรของวิทยาลัย ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาฐานความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามพันธกิจของวิทยาลัย รวบรวม จัดเก็บ และสงวนรักษาผลผลิตทางปัญญาของวิทยาลัย บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเผยแพร่ให้ ผู้ใช้ประโยชน์เข้าถึงองค์ความรู้ได้

ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ (NTC Knowledge Strategy)

1. สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางด้านการจัดการความรู้ให้เข้ากับระบบการทำงาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
2. การส่งเสริมการพัฒนาฐานความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร
3. สร้างบรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการจัดการความรู้ และเอื้อให้เกิด เวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้
4. ส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ชุมชนเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

นโยบายด้านการจัดการความรู้ การดำเนินการจัดการความรู้ และการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

1. นโยบายการจัดการความรู้

1.1 สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานมีการดำเนินการจัดการความรู้ รวมทั้งการนำองค์ความรู้ที่เป็นผล จากการสร้างองค์ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประยุกต์ใช้ โดยมุ่งหวังให้เป็นการเสริมสร้างทัศนคติของ บุคลากรภายในวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการความรู้ เรียนรู้เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงาน นำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

1.2 เสริมสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อันเป็นทุนทาง ปัญญา ซึ่งสามารถสร้างคุณค่าให้กับวิทยาลัย ยกกระดับความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นคลังความรู้ของวิทยาลัย

1.3 สร้างระบบการจัดการความรู้ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิธีการทำงานในหน่วยงานและวิทยาลัย เพื่อมุ่งสู่ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และตอบสนองกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารวิทยาลัย

2. การดำเนินการจัดการความรู้

2.1 การดำเนินการจัดการความรู้ให้ถือเป็นหน้าที่ในการดำเนินงานของทุกคณะ/หน่วยงานและ เป็นหน้าที่ร่วมกันดำเนินงานของบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินการจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการในการปฏิบัติงาน มุ่งสู่การพัฒนาและยกระดับเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยให้มีการ ดำเนินการแต่งตั้ง **คณะกรรมการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ ทั้งในระดับวิทยาลัย ระดับหน่วยงาน (คณะและหน่วยงานสนับสนุน)** เพื่อดำเนินการบริหารจัดการการจัดการความรู้ภายในหน่วยงานให้ เป็นไปตามระบบการจัดการความรู้ที่วิทยาลัยหรือคณะกรรมการจัดการความรู้วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นกำหนด ตลอดจนเป็นไปตามบริบทในการดำเนินงานของคณะ/หน่วยงาน โดยประกอบไปด้วยผู้บริหารและบุคลากร ภายใน(วิทยาลัย/คณะ/หน่วยงาน) เป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ และกรรมการ และเลขานุการ ทั้งนี้ จำนวนของคณะกรรมการให้เป็นไปตามความเหมาะสมและตามที่ยู้งบังคับบัญชา เห็นสมควร ซึ่งทำหน้าที่ ดังนี้

2.1.1 คณะกรรมการจัดการความรู้ของวิทยาลัย

1) ดำเนินการจัดการความรู้ให้เป็นไปตามระบบและกระบวนการของการจัดการความรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวิทยาลัย เป็นไปตามปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจของวิทยาลัย

2) พัฒนาระบบการจัดการความรู้ กำหนดเป้าหมายและประเด็นของการจัดการความรู้ของวิทยาลัย เพื่อให้ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยมีการดำเนินการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

3) จัดทำแผนการจัดการความรู้ของวิทยาลัย ให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ทั้งแผนการจัดการความรู้ระยะ 5 ปี และแผนการจัดการความรู้ประจำปีการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการความรู้ของวิทยาลัย และเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงานให้สอดคล้องกับการจัดการความรู้ของวิทยาลัย

4) กำกับ ติดตาม รายงานผลการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการความรู้ของวิทยาลัยต่อที่ประชุมผู้บริหารวิทยาลัยและสภาวิทยาลัยทราบ และนำเสนอแนะแนวทางพัฒนาจากที่ประชุมผู้บริหารมาพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการความรู้ ตลอดจน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัย ทั้งหน่วยงานคณะ และหน่วยงานสนับสนุน มีการดำเนินงานการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามระบบที่วิทยาลัยกำหนด

5) ส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีจากการดำเนินการจัดการความรู้ของทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัย

6) พัฒนาเว็บไซต์หรือแหล่งข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดการความรู้และระบบคลังความรู้ของวิทยาลัย เพื่อช่วยในการจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ เป็นปัจจุบัน เป็นหมวดหมู่ เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

7) ดำเนินการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายการจัดการความรู้อื่นตามที่วิทยาลัยเห็นสมควร เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้แก่อาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาของวิทยาลัย

2.1.2 คณะกรรมการจัดการความรู้ของหน่วยงาน

ให้หน่วยงานดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้หรือคณะกรรมการที่เรียกชื่ออื่นภายในหน่วยงาน เพื่อดำเนินการบริหารจัดการความรู้ภายในหน่วยงานให้เป็นไปตามระบบการจัดการความรู้ที่วิทยาลัยหรือคณะกรรมการตามข้อ 2.1.1 กำหนด ตลอดจนเป็นไปตามบริบทในการดำเนินงานของหน่วยงาน

2.2 ในการดำเนินการตามข้อ 2.1 ให้ฝ่ายแผนและพัฒนา และฝ่ายการประกันคุณภาพเป็นหน่วยงานประสานในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คู่มือ ข้อปฏิบัติ วิธีการ ระบบ กลไกและรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการความรู้ ตลอดจนการกำกับ ติดตามและรับผิดชอบในการดำเนินการฯ ดังกล่าว

3. การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.1 การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ คือการนำองค์ความรู้หรือแนวปฏิบัติที่ดีที่เป็นผลสัมฤทธิ์ มาจากกระบวนการจัดการความรู้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานหรือบูรณาการร่วมกับงานที่ปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมถึงการตอบสนอง วิธีปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนถึงการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและ ได้รับการรับรองการใช้ประโยชน์จากบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การนำองค์ความรู้ไปใช้ ประโยชน์ให้แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการผลิตบัณฑิต
- 2) ด้านการวิจัย
- 3) ด้านการบริการวิชาการ
- 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- 5) ด้านการบริหารจัดการ

3.2 การดำเนินการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ให้ถือเป็นหน้าที่ในการดำเนินงานของทุก หน่วยงานและเป็นหน้าที่ร่วมกันดำเนินงานของบุคลากรในทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินการนำองค์ความรู้ ไปใช้ประโยชน์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการความรู้

3.3 ให้คณะกรรมการตามข้อ 2.1 เป็นผู้กำหนดวิธีการดำเนินการ แบบบันทึก และรายละเอียด อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.4 ในการดำเนินการตามข้อ 3.1 ให้ฝ่ายแผนและพัฒนาเป็นหน่วยงานประสานในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อปฏิบัติ วิธีการ ระบบ กลไก และรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการการนำ องค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนกำกับ ติดตามในการดำเนินการฯ ดังกล่าว

ส่วนที่ 3 การจัดทำแผนการจัดการความรู้

ความรู้มากมายที่อยู่ในองค์กร แต่หากไม่สามารถจัดระบบหรือบริหารข้อมูลย่อมทำให้ไม่สามารถบริหารข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้ ดังนั้น การนำหลักการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ จะช่วยให้ผู้บริหารและคณะทำงานด้านการจัดการความรู้ เข้าใจแนวคิด ขั้นตอนการจัดการความรู้ รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและจัดทำแผนการจัดการความรู้ในองค์กรต่อไป

แนวคิดในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ วิทยาลัยดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) และการกำหนดขอบเขตและเป้าหมาย KM ดังนี้

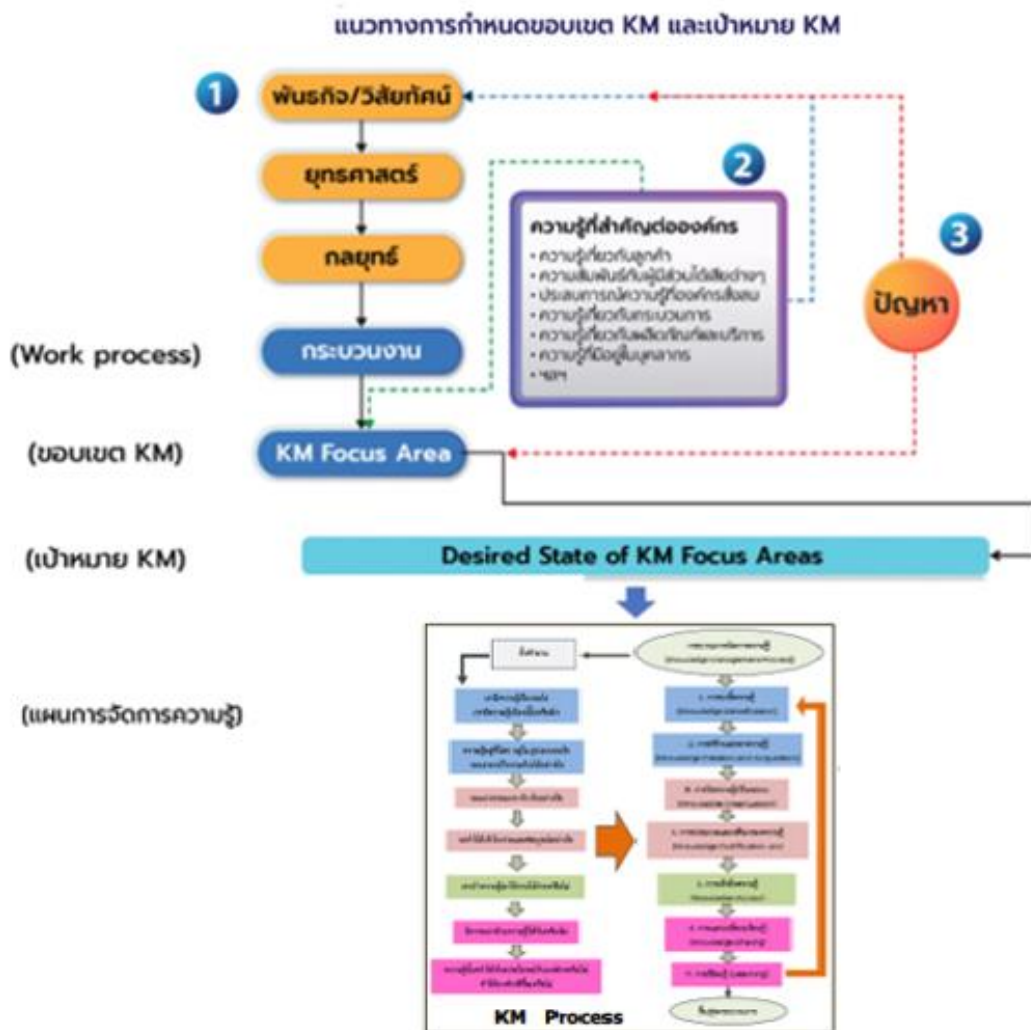
การกำหนดขอบเขตและเป้าหมาย KM

ในการกำหนดขอบเขตและเป้าหมาย KM เป็นการกำหนดขอบเขตและเป้าหมายของความรู้และสอดคล้องกับพันธกิจ ตลอดจนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย รวมทั้งพันธกิจและยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ของวิทยาลัย โดยใช้ขอบเขตในการจัดการความรู้ (KM Focus Areas) เป็นตัวกำหนดเป้าหมายในการจัดการความรู้ (KM Desired State)

การกำหนดขอบเขตและเป้าหมาย KM ควรกำหนดครอบคลุมองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อกระบวนการงาน (Work Process) หรือองค์ความรู้ที่จำเป็นต้องมีในวิทยาลัยหรือหน่วยงานภายในวิทยาลัย ซึ่งความรู้ที่สำคัญสามารถพิจารณาจากแนวทาง ดังนี้

- 1) เป็นองค์ความรู้ที่สนับสนุนผลักดันให้องค์กรบรรลุพันธกิจ วิสัยทัศน์ และประเด็นยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย
- 2) เป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการที่สำคัญต่อวิทยาลัย เช่น การวิจัย การบริการวิชาการ วิทยากร หรือการเรียนการสอน หรือแนวทางในการทำงานของผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น
- 3) เป็นองค์ความรู้และเทคนิคสำคัญเพื่อแก้ปัญหาในการทำงานขององค์กรที่ประสบอยู่ และสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการจัดการ KM มาช่วยได้
- 4) เป็นแนวทางที่ผสมกันระหว่างแนวทาง 1, 2 และ 3 หรือเป็นแนวทางอื่นที่องค์กรเห็นว่าเหมาะสมกับสถานการณ์และการนำไปใช้ประโยชน์

เป้าหมาย KM (Desired State) เป็นหัวเรื่องความรู้ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โดยสอดคล้องกับขอบเขต KM ที่ได้เลือกมาจัดทำ (KM Focus Areas) และต้องสามารถวัดผลได้เป็นรูปธรรม

ภาพที่ 1 แนวทางการกำหนดขอบเขต KM และเป้าหมาย KM

กระบวนการจัดการความรู้

แนวคิดในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Action Plan) ได้นำแนวคิดเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ได้เผยแพร่ไว้มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) โดยกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่

1. การบ่งชี้ความรู้หรือกำหนดความรู้ที่จำเป็น

คณะกรรมการจัดการความรู้ระดับสถาบันประชุมบ่งชี้ความรู้ เป็นหัวเรื่องกว้างๆ ของความรู้ที่จำเป็นและตอบสนองต่อวิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าหมาย/ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของวิทยาลัย เพื่อให้หน่วยงานทุกระดับวิเคราะห์ขอบเขต KM ที่ได้เลือกมาจัดทำ (KM Focus Areas) นั้น ว่าเราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด และอยู่ที่ใคร

2. การสร้างและเสาะหาความรู้ที่ต้องการ

เป็นขั้นตอนการสร้าง แสวงหา รวบรวมความรู้ทั้งภายในและภายนอก เตรียมความพร้อม สำหรับการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้ยังรักษาความรู้เดิม แยกความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วออกไป

3. การจัดความรู้เป็นระบบ/สร้างความรู้/แนวปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนการจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์โครงสร้างความรู้ แบ่งชนิด ประเภท เพื่อให้สืบค้น เรียกคืน และใช้งานได้ง่าย

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้/

เป็นการประมวลความรู้ที่จัดการนั้นให้มั่นใจว่ามีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ผ่านการปรับปรุงรูปแบบ เอกสาร เนื้อหาเอกสารหรือองค์ความรู้ให้เป็นสมบูรณ์ครบถ้วน มีมาตรฐานและใช้ภาษาเดียวกัน

5. การเข้าถึงความรู้

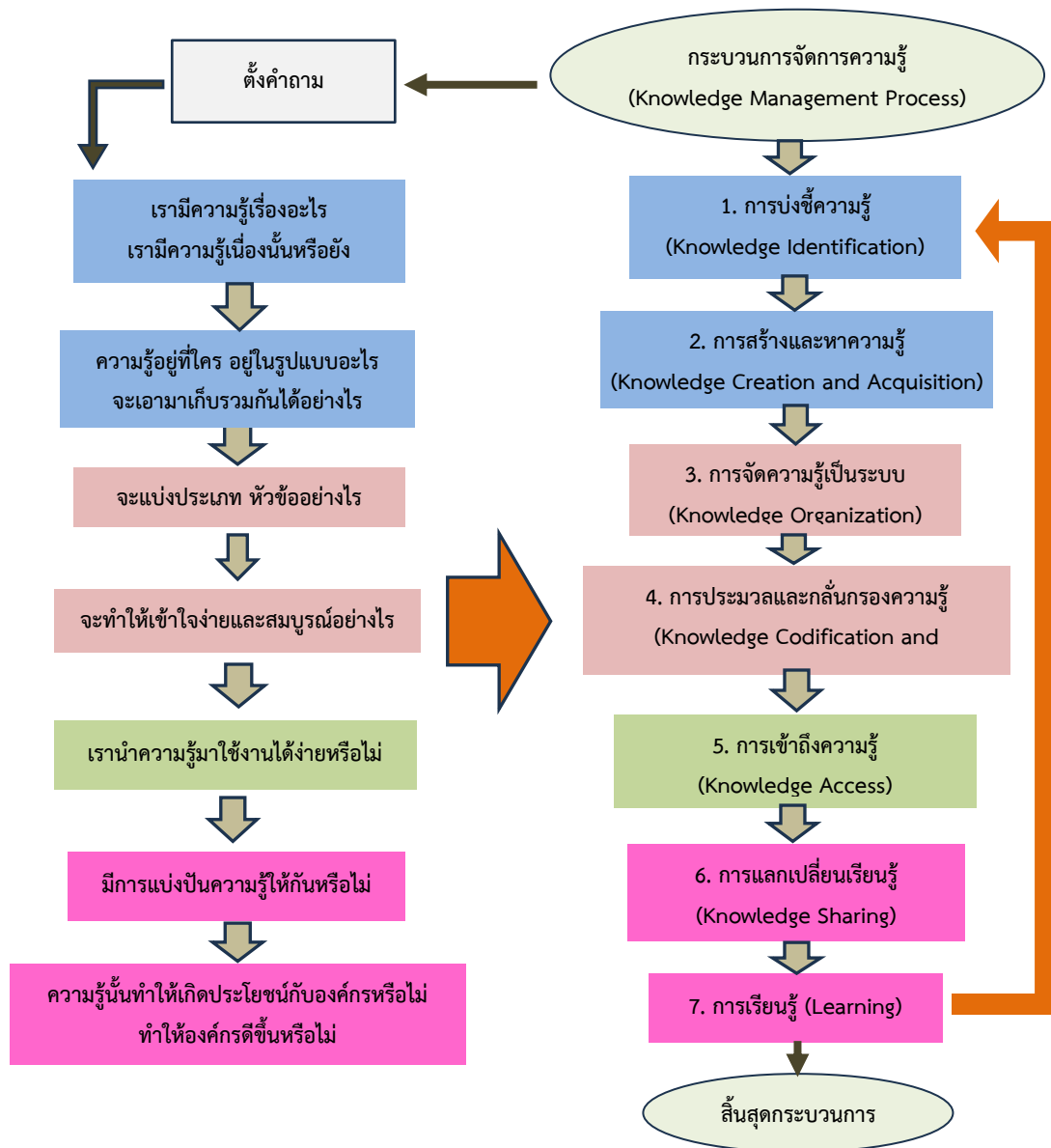
เป็นขั้นตอนการทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้นเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้สะดวก โดยใช้ช่องทางที่จัดเตรียมไว้ เพื่ออำนวยความสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web board หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้/การนำความรู้/แนวปฏิบัติไปใช้

เป็นขั้นตอนการนำความรู้ไปเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทำได้หลายวิธีการ เช่น กรณีเป็นความรู้ที่ชัดเจนอาจจัดทำเป็นเอกสาร, ฐานความรู้, หรือเทคโนโลยี สารสนเทศ เป็นต้น กรณีเป็นความรู้ที่ฝังลึกในบุคคลอาจจัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่ม คุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือชุมชนนักปฏิบัติ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การ ยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน หรือเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้/ปรับปรุงเป็นชุดความรู้/ได้แนวปฏิบัติ

เป็นการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ปรับปรุงองค์กร หรือการปรับปรุงชุด ความรู้หลังจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือนำแนวปฏิบัติไปใช้จนเกิดการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ และทำให้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

การไหลของความรู้ (Knowledge Flow) คือการที่ความรู้ที่สำคัญที่สุดเคลื่อนย้ายทั่วทั้งองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และไปยังคนที่ถูกต้องในเวลาที่ต้องการ

กระบวนการไหลของความรู้ของ APQC (American Productivity and Quality Center) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. สร้าง (Create) การสร้างความรู้เกิดขึ้นทุกวันในแนวทางที่แตกต่างกันมาก เช่น การทดลองใหม่ แผนการปฏิบัติสำหรับลูกค้าใหม่
2. ระบุ (Identify) ระบุความรู้ที่สำคัญสำหรับกลยุทธ์และการปฏิบัติ เพื่อมุ่งไปที่ความรู้ส่วนบุคคลแต่ละคนรวบรวมความรู้เพื่อแบ่งปันในหลักสูตรของงาน
3. เก็บรวบรวม (Collect) เก็บความรู้ไว้ในอย่างเช่น ฐานข้อมูล หรือคลาวด์ (cloud) การเก็บรวบรวมสามารถเกิดขึ้นผ่านกิจกรรมในเหตุการณ์ เช่น การประชุมในทีม หรืองานประจำ

4. ทบทวน (Review) ทบทวนและประเมินความรู้สำหรับความตรงประเด็น ความถูกต้อง และ การใช้ความรู้บางอย่างต้องการการทบทวนอย่างเป็นทางการโดยผู้เชี่ยวชาญ ในขณะที่ความรู้อื่นๆ สามารถ ได้รับการทบทวนและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยชุมชนผู้ใช้

5. แบ่งปัน (Share) แบ่งปันความรู้สู่คนอื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มหรืออภิปราย และหรือ ตอบคำถาม

6. เข้าถึง (Access) ส่งผ่านความรู้และหรือความชำนาญจากคนหนึ่งถึงคนหนึ่ง หรือจากคนหนึ่ง คนถึงหลายคน

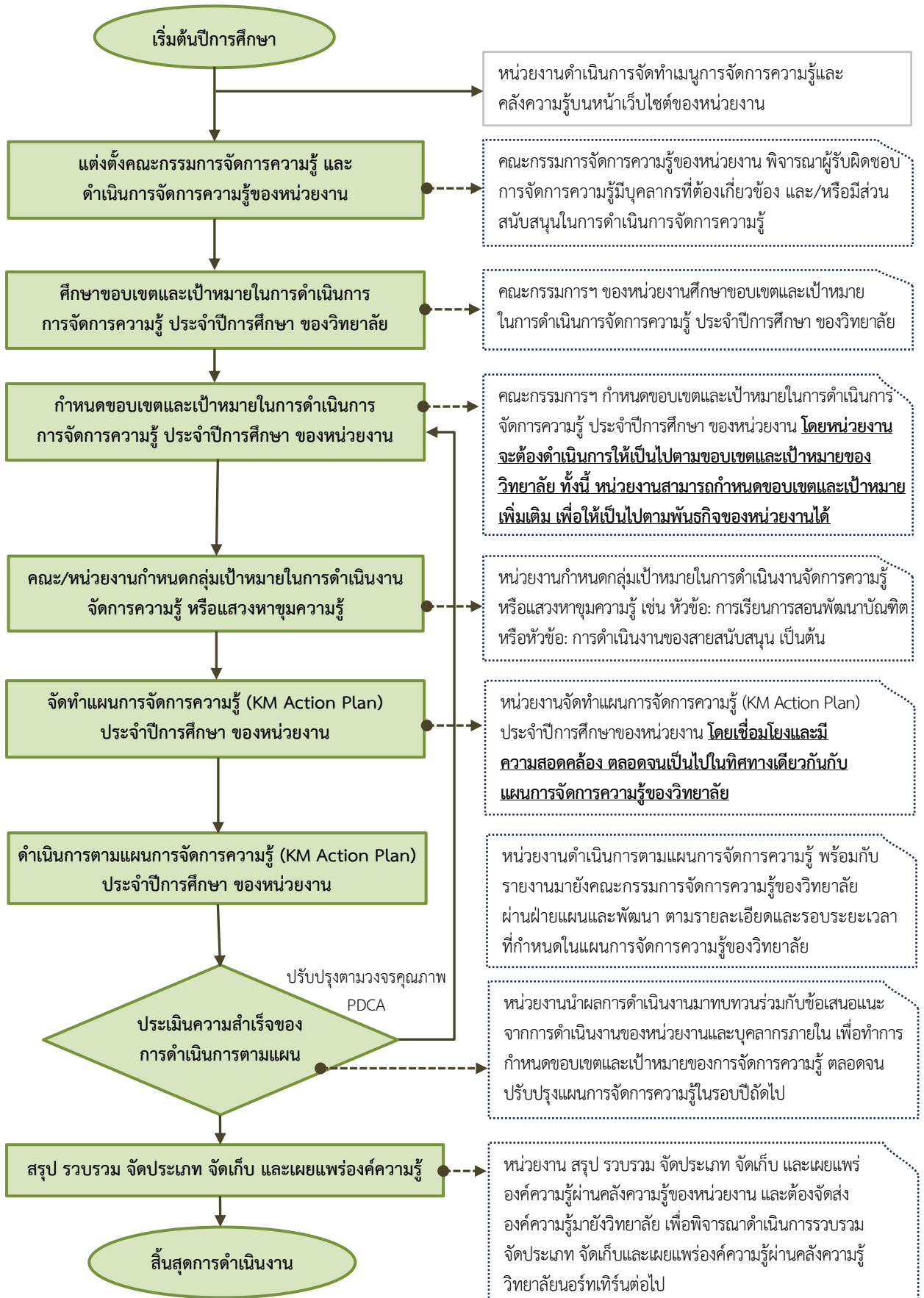
7. ใช้ (Use) ความรู้ถูกใช้ในรูปแบบปัจจุบันและประยุกต์ใช้กับอีกหนึ่งสถานการณ์ เพื่อแก้ปัญหา พัฒนาระบบงาน หรือตัดสินใจ

การจัดการความรู้สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ 1) บรรลุเป้าหมายของงาน 2) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน 3) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรสู่การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

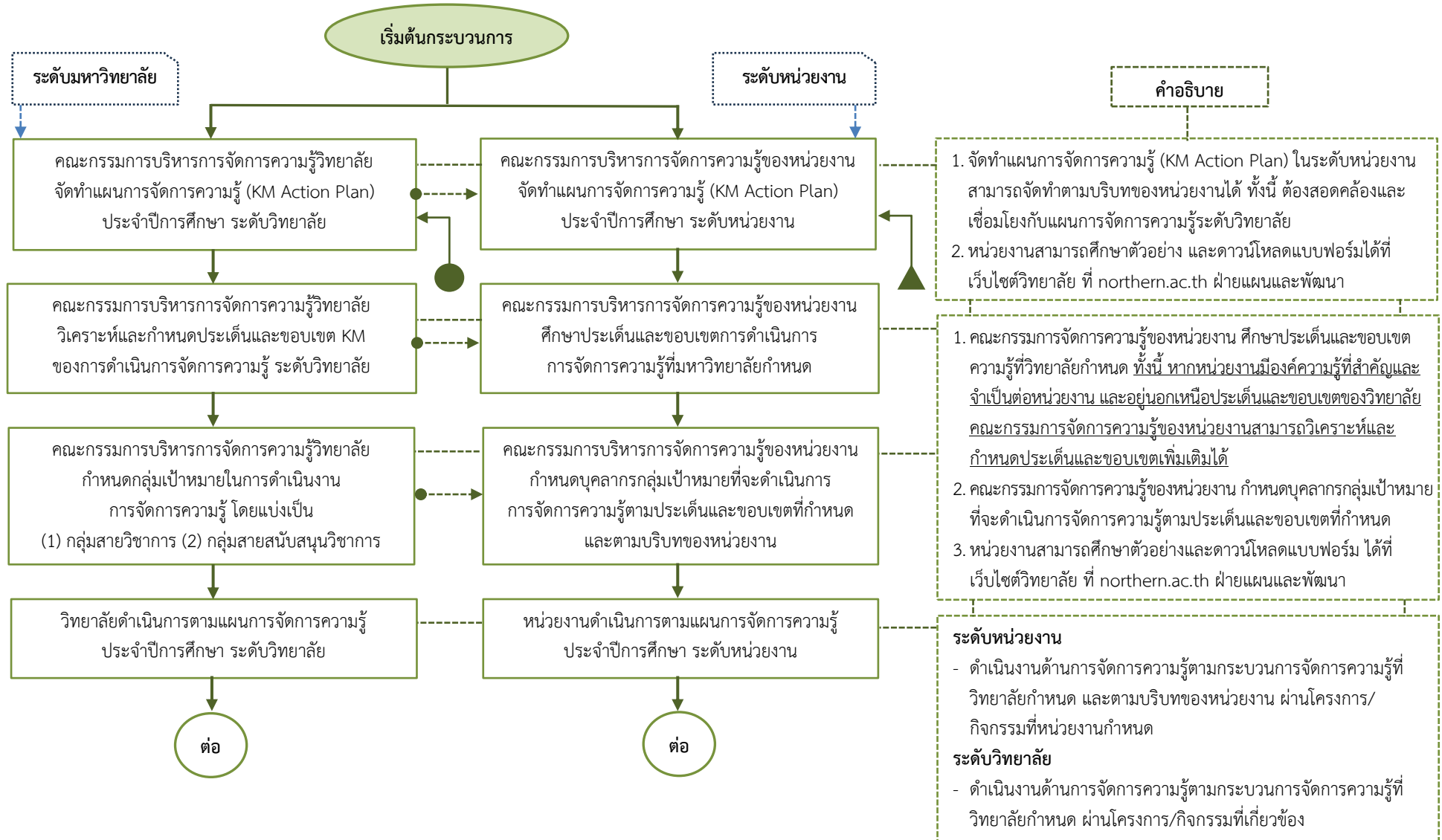
เมื่อได้หัวข้อความรู้ที่ต้องการจัดการความรู้ตามขอบเขตและเป้าหมาย KM แล้ว ก็ให้หน่วยงาน ดำเนินการจัดการความรู้ตามหลักการ PDCA คือ การวางแผน (Plan) ด้วยการจัดทำเป็นแผนการจัดการ ความรู้ (KM Action Plan) ตามรูปแบบที่กำหนดไว้

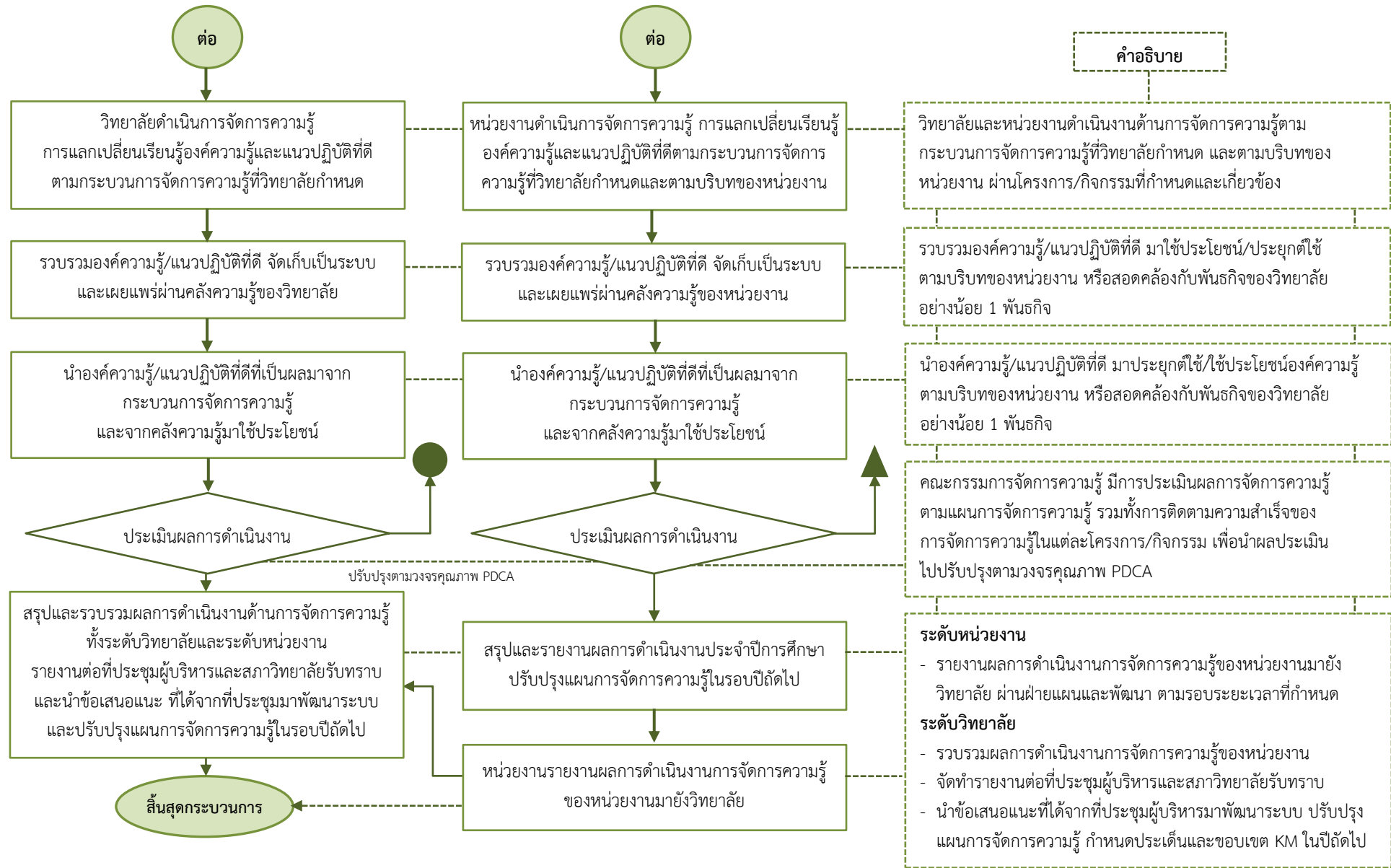
จากนั้นหน่วยงานนำแผนการจัดการความรู้ดังกล่าวสู่การปฏิบัติ (Do) โดยแผนดังกล่าวจะต้องมี ตัวชี้วัด/เป้าหมาย เพื่อติดตามตรวจสอบวัดผลในแต่ละกิจกรรมของแผนงานเป็นช่วงๆ (Check) คณะทำงาน KM และผู้บริหารต้องมีการดำเนินการปรับปรุง พัฒนา และต่อยอด (Action) โดยการประชุมทบทวนเพื่อกำหนด แนวทางการปรับปรุงพัฒนา และต่อยอดร่วมกันจนสิ้นปีการศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการจัดการความรู้วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ภาพแสดงรายละเอียดลำดับขั้นตอนการดำเนินการจัดการความรู้ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สรุปขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ การดำเนินการจัดการความรู้ทำงานภายใต้คณะกรรมการจัดการความรู้ ซึ่งมีหน้าที่ติดต่อ ประสานงาน เขียนแผนการจัดการความรู้ ดำเนินงานตามแผนการจัดการความรู้ เช่น เขียนโครงการ/กิจกรรม จัดอบรม สัมมนา เตรียมรายงานการประชุม และบันทึกรายงานการประชุม
2. การจัดทำแผนการจัดการความรู้
  - 2.1 ร่างแผนการจัดการความรู้ตามประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการพัฒนาตลอดปีการศึกษา และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย และนำร่างแผนการจัดการความรู้เสนอต่อคณะกรรมการจัดการความรู้เพื่อพิจารณา
  - 2.2 เผยแพร่การจัดการความรู้เมื่อแผนการจัดการความรู้ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการจัดการความรู้แล้ว ให้ดำเนินการเผยแพร่แผนการจัดการความรู้ รวมถึงนำแผนการจัดการความรู้มาเผยแพร่ต่อบุคลากรภายในและภายนอกให้รับทราบ โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น แผ่นพับ เว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ และประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน
3. การดำเนินงานตามแผนการจัดการความรู้ มีดังนี้
  - 3.1 เขียนโครงการ/กิจกรรม ตามแผนการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้ จากนั้นขออนุมัติโครงการและงบประมาณ และจัดทำหนังสือเชิญวิทยากรและบุคลากรภายในที่เกี่ยวข้อง หาสถานที่จัดโครงการที่เหมาะสม โดยในการจัดกิจกรรมทุกครั้งต้องมีการเข้ากลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้
  - 3.2 สร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยผ่านการจัดประชุม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม สัมมนา ตามโครงการ/กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ซึ่งต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และการประเมินโครงการที่ชัดเจน
  - 3.3 สรุปรายงานการประชุม หรือถอดบทเรียนการประชุม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม สัมมนา และประเมินโครงการ เพื่อรายงานต่อผู้บริหาร และผู้เข้าร่วมประชุม
  - 3.4 บันทึกกิจกรรมของการประชุม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม สัมมนา ลงในช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่กำหนดไว้
4. การติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการจัดการความรู้ ในแต่ละโครงการ/กิจกรรมต้องมีการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมไปยังผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมด้วย
5. การรายงานผลการจัดการความรู้และประเมินผลการจัดการความรู้ โดยรวบรวมสรุปโครงการที่ได้ดำเนินการทั้งหมดจากแผนการจัดการความรู้ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลสำเร็จของโครงการเพื่อรับการประเมินในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
6. การเรียนรู้ เป็นการนำผลการประเมินไปปรับใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปกติ และปรับปรุงแผนการจัดการความรู้ในปีถัดไป ซึ่งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในจะให้ข้อเสนอแนะ จุดอ่อน หรือสิ่งที่ควรปรับปรุง ดังนั้น งานจัดการความรู้ต้องนำข้อเสนอแนะต่างๆ มาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินงานจัดการความรู้ระดับวิทยาลัย คณะกรรมการจัดการความรู้ของวิทยาลัยเสนอรายงานต่อคณะกรรมการผู้บริหารสถาบันและสภาวิทยาลัยรับทราบ

แนวทางการจัดทำแผนการจัดการความรู้

การจัดทำแผนการจัดการความรู้ประจำปีการศึกษา มีแนวทางการจัดทำตามขั้นตอน ดังนี้

1 การกำหนดองค์ความรู้ที่จำเป็น

- การกำหนดองค์ความรู้ที่จำเป็นตามประเด็นยุทธศาสตร์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ หรือกระบวนการงาน (Work Process) โดยการวิเคราะห์ประเด็นการจัดการความรู้ เพื่อกำหนดขอบเขต KM (KM Focus Areas) และเป้าหมาย KM (Desired State) ของวิทยาลัย/หน่วยงาน แล้วกรอกขอบเขต KM ที่สามารถรวบรวมได้ทั้งหมดลงในแบบฟอร์มที่ 1 (KM_NTC_01)

(แบบ KM_NTC_01)

การกำหนดขอบเขตและเป้าหมาย KM

ประเด็น KM	ขอบเขต KM	การพิจารณาขอบเขต KM	เป้าหมาย KM	
1. ฐานความรู้ด้านการเรียนการสอน	1.	☐ เป็นความรู้ที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย	☐ พัฒนาเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน	☐ พัฒนาระบบคุณภาพการศึกษา
	2.	☐ เป็นความรู้ที่สำคัญต่อวิทยาลัย เช่น การวิจัย	☐ สร้างหรือพัฒนาองค์ความรู้	☐ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม
	3.	บริการวิชาการ วิธีการทำงาน เป็นต้น	☐ พัฒนาศักยภาพบุคลากร	☐ พัฒนานักศึกษา
	4.	☐ เป็นปัญหาที่องค์กรประสบอยู่ และสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการจัดการ KM มาช่วยได้	☐ มุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้	☐ พัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้
		☐ เป็นความรู้ที่ผสมผสานแนวทาง 1, 2 และ 3 รวมกัน	☐ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน	
	☐ เป็นแนวทางอื่นที่สมควรดำเนินการ			
2. ฐานความรู้ด้านการวิจัย	1.	☐ เป็นความรู้ที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย	☐ พัฒนาเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน	☐ พัฒนาระบบคุณภาพการศึกษา
	2.	☐ เป็นความรู้ที่สำคัญต่อวิทยาลัย เช่น การวิจัย	☐ สร้างหรือพัฒนาองค์ความรู้	☐ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม
	3.	บริการวิชาการ วิธีการทำงาน เป็นต้น	☐ พัฒนาศักยภาพบุคลากร	☐ พัฒนานักศึกษา
	4.	☐ เป็นปัญหาที่องค์กรประสบอยู่ และสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการจัดการ KM มาช่วยได้	☐ มุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้	☐ พัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้
		☐ เป็นความรู้ที่ผสมผสานแนวทาง 1, 2 และ 3 รวมกัน	☐ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน	
	☐ เป็นแนวทางอื่นที่สมควรดำเนินการ			

ประเด็น KM	ขอบเขต KM	การพิจารณาขอบเขต KM	เป้าหมาย KM	
3. ฐานความรู้ด้าน บริการวิชาการ	1.	☐ เป็นความรู้ที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย	☐ พัฒนาเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน	☐ พัฒนาระบบคุณภาพการศึกษา
	2.	☐ เป็นความรู้ที่สำคัญต่อวิทยาลัย เช่น การวิจัย	☐ สร้างหรือพัฒนาองค์ความรู้	☐ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม
	3.	บริการวิชาการ วิธีการทำงาน เป็นต้น	☐ พัฒนาศักยภาพบุคลากร	☐ พัฒนานักศึกษา
	4.	☐ เป็นปัญหาที่องค์กรประสบอยู่ และสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการจัดการ KM มาช่วยได้	☐ มุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้	☐ พัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้
		☐ เป็นความรู้ที่ผสมผสานแนวทาง 1, 2 และ 3 รวมกัน ☐ เป็นแนวทางอื่นที่สมควรดำเนินการ	☐ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน	
4. ฐานความรู้ด้าน ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม	1.	☐ เป็นความรู้ที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย	☐ พัฒนาเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน	☐ พัฒนาระบบคุณภาพการศึกษา
	2.	☐ เป็นความรู้ที่สำคัญต่อวิทยาลัย เช่น การวิจัย	☐ สร้างหรือพัฒนาองค์ความรู้	☐ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม
	3.	บริการวิชาการ วิธีการทำงาน เป็นต้น	☐ พัฒนาศักยภาพบุคลากร	☐ พัฒนานักศึกษา
	4.	☐ เป็นปัญหาที่องค์กรประสบอยู่ และสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการจัดการ KM มาช่วยได้	☐ มุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้	☐ พัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้
		☐ เป็นความรู้ที่ผสมผสานแนวทาง 1, 2 และ 3 รวมกัน ☐ เป็นแนวทางอื่นที่สมควรดำเนินการ	☐ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน	
5. ฐานความรู้ด้าน การบริหารจัดการ	1.	☐ เป็นความรู้ที่สนับสนุนยุทธศาสตร์ของวิทยาลัย	☐ พัฒนาเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน	☐ พัฒนาระบบคุณภาพการศึกษา
	2.	☐ เป็นความรู้ที่สำคัญต่อวิทยาลัย เช่น การวิจัย	☐ สร้างหรือพัฒนาองค์ความรู้	☐ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม
	3.	บริการวิชาการ วิธีการทำงาน เป็นต้น	☐ พัฒนาศักยภาพบุคลากร	☐ พัฒนานักศึกษา
	4.	☐ เป็นปัญหาที่องค์กรประสบอยู่ และสามารถนำวิธีการและเครื่องมือในการจัดการ KM มาช่วยได้	☐ มุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้	☐ พัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้
		☐ เป็นความรู้ที่ผสมผสานแนวทาง 1, 2 และ 3 รวมกัน ☐ เป็นแนวทางอื่นที่สมควรดำเนินการ	☐ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน	

2 จัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan)

- ในแต่ละองค์ความรู้ที่จำเป็น จะมีหลายเป้าหมาย KM (Desired State) ดังนั้น แผนการจัดการความรู้ของแต่ละองค์ความรู้ที่จำเป็นจะต้องกำหนดกิจกรรมการจัดการความรู้ที่ดำเนินการแล้วได้ผลในทุกเป้าหมาย KM โดยที่ประเด็นการจัดการความรู้ ขอบเขตและเป้าหมาย KM จากข้อมูลในแบบฟอร์มที่ 1 มาจัดทำแผนการจัดการความรู้

- กำหนดกิจกรรมการจัดการความรู้ (โครงการ/กิจกรรม/การปฏิบัติ) และวิธีการสู่ความสำเร็จ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ ตามแนวทางการกระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) ในแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) แบบฟอร์มที่ 2 (KM_NTC_02)

(แบบ KM_NTC_02)

แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan)

ลำดับ	กิจกรรมการจัดการความรู้/วิธีการ	ระยะเวลา	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
1.	<u>การบ่งชี้ความรู้</u> - -					
2.	<u>การสร้างและหาความรู้</u> - -					
3.	<u>การจัดความรู้ให้เป็นระบบและการเลือกเนื้อหา</u> - -					
4.	<u>การประมวลและกลั่นกรองความรู้</u> - -					

ลำดับ	กิจกรรมการจัดการความรู้/วิธีการ	ระยะเวลา	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
5.	<u>การเข้าถึงความรู้</u> - -					
6.	<u>การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้</u> - -					
7.	<u>การเรียนรู้/การนำไปใช้ประโยชน์</u> - -					

การสรุปผลที่ได้จากการจัดการความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี

- เมื่อหน่วยงานมีการดำเนินการตามแผนการจัดการความรู้ตามแนวทางกระบวนการจัดการความรู้สิ้นสุดแล้ว ให้หน่วยงานทุกระดับมีการสรุปและรายงานผลการดำเนินการจัดการความรู้มายังวิทยาลัย เพื่อคณะกรรมการจัดการความรู้ของวิทยาลัยได้รวบรวมผลการดำเนินงานการจัดการความรู้ของหน่วยงานรายงานต่อที่ประชุมผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัยรับทราบ และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงแผนการจัดการความรู้ในรอบปีถัดไป

- รายงานผลการจัดการความรู้ตามแบบรายงานการจัดการความรู้ (Knowledge Management Report) โดยนำเสนอข้อมูลที่เป็นรายละเอียดตามหัวข้อที่กำหนด ทั้งรูปภาพและเอกสารประกอบกิจกรรม

- แนวหลักฐานองค์ความรู้ที่จัดทำเป็นรูปแบบที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์มายังวิทยาลัยพร้อมด้วย

รายงานการจัดการความรู้ (Knowledge Management Report)

ด้าน... (งานวิจัย, บริการวิชาการ, ศิลปวัฒนธรรม, การบริหารจัดการ)

ชื่อองค์ความรู้.....

ประจำปีการศึกษา.....

เจ้าขององค์ความรู้: .....

คณะ/หน่วยงาน.....

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

องค์ความรู้.....

1. หลักการและเหตุผลที่เลือกองค์ความรู้:
2. สรุปผลการดำเนินงานตามขั้นตอน KM 7 ขั้นตอน:
  - 2.1 การบ่งชี้ความรู้
  - 2.2 การสร้างและหาความรู้
  - 2.3 การจัดความรู้เป็นระบบ
  - 2.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้
  - 2.5 การเข้าถึงความรู้
  - 2.6 การแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้
  - 2.7 การเรียนรู้/การนำไปใช้ประโยชน์
3. สรุปผลลัพธ์ที่ได้จัดการความรู้:
4. ผลการนำไปใช้ประโยชน์:
5. ปัญหา/อุปสรรคและแนวทางแก้ไข:
6. การเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้:

ภาคผนวก

ตารางสรุปงบประมาณที่ใช้ (ถ้ามี)

ผลการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ถ้ามี)

ภาพกิจกรรมการจัดการความรู้